

Blommande fältbrunnar

Idén från odlare. Det var Martin Andersson, Södergård utanför Ystad, som kläckte idén om att odla SamZonerna runt fältbrunnarna. Ebbe Persson, Egonsborg utanför Trelleborg, är en annan av lantbrukarna inom Odling I Balans som också testar.

De senaste växtsäsongerna har blommande inslag i fälten blivit allt vanligare. Och det är inte ogräs som blommar! Utan man väljer att odla honungsört och andra blomsterblandningar i fältkanter eller på delar av fälten.

– Jag började odla örter och blommor runt fältbrunnarna för ett par år sedan, berättar Martin Andersson på Södergård utanför Löderup. Brunnarna syns på långt håll och jag bidrar samtidigt till ett landskap med biologisk mångfald.

Marken runt fältbrunnen som är täckt med örter och blommor minskar risken för att gödsel eller växtskyddsmedel

hamnar i dräneringsvattnet. Genom att hålla nere ogräsen i hela växtföljden så blir det mindre ogräs att bekämpa i sockerbetor och andra öppna grödor.

4 X 4 m örter och blommor

Genom att odla en blandning av olika örter och gräs runt fältbrunnarna så kan man få ett effektivt skydd runt dessa. Grödan syns på långt håll och det är ingen risk att man missar var den är.

Man uppfyller lagstiftningen eftersom det är minst två meter till vatten och bidrar samtidigt till biologisk mångfald. Blommorna ger mat och skydd till humlor, bin och nyttodjur.

Den här smarta idén har börjat sprida sig och nu kan man se

blommande fältbrunnar på fler håll i landet.

Från en till två meter

– När reglerna ändrades från en till två meters skyddsavstånd till vatten så fick jag ytterligare en yta där jag såg att kvickrotten uppförökades, berättar Martin Andersson.

– Risken att kvickrotten sen sprider sig till fältet är överhängande. Sockerbetorna är en öppen gröda och kommer det mälla och nattskatta upp bland sockerbetorna så får de svårt att konkurrera, fortsätter Martin Andersson.

– Det är bättre att jag bestämmer vad som ska växa där. Jag anlägger därför en SamZon på en yta runt fältbrunnen som

är bred nog så att jag kan putsa och sköta den.

Ogräskonkurrens

Ogräsbekämpningen i betorna är en utmaning, tycker Ebbe Persson på Egonsborg utanför Trelleborg.

– Min strategi för att klara ogrästrycket i sockerbetorna är att minimera ogräsbanken i hela växtföljden, berättar Ebbe Persson. En varierad växtföljd och integrerad bekämpning i andra grödor är därför centralt.

Ett DFF-förbud kan komma

Diflufenikan (DFF) ingår i flera viktiga ogräsmedel i höstvetedlingen. Det bryts ner långsamt och förekommer ibland över gränsvärdet i vissa vattendrag i Skåne. Minskar inte halterna kan substansen bli förbjuden i framtiden, enligt Kemikalieinspektionen.

Det vore olyckligt om det blir ett förbud för det behövs många olika verkningsmekanismer på ogräsmedel för att undvika resistens.

Kemikalieinspektionen frågar nu lantbruksbranschen för att hitta lösningar på DFF-problemet. Att först fråga branschen, är en bättre lösning än att direkt utfärda ett förbud, vilket också uppskattas av många.

Den viktigaste åtgärden

Eskil Nilsson på VISAVI, rådgivare och expert inom växtskydd, tror att blommande fältbrunnar kan vara en av de viktigaste åtgärderna för att få ner DFF-halten i vattnet. En annan viktig aspekt som har betonats är dosen. Idag finns ett åtgärdsprogram där man rekommenderar att hålla ned dosen till högst 0,1 liter per hektar.

Fältbrunnar kan få en törn

Även om det är ovanligt, så händer det ibland att man råkar köra på en fältbrunn. Det ger onödiga kostnader och sättningar i rören, samt ett öppet sår direkt till dräneringsvattnet.

– SamZoner med blommor och örter kring fältbrunnen signalerar på långt håll var brunnen ligger och jag har skapat en säker buffertzona mot växtskydds sprutan, berättar Martin Andersson.

Sår olika blandningar

Martin Andersson har prövat att så olika blandningar runt fältbrunnarna. Först prövade han en gräsbaserad blandning med örter som består av timotej, ängssvingel, rajgräs, rödsvingel, lusern, honungsört, vitsenap, cikoria, vitklöver och rödklöver. Nu har han också prövat att så en Sam-

Lyser blätt. Honungsörten gynnar pollinerarna.

Håll ogräsen i schack. Att etablera blommande SamZoner runt brunnarna hindrar ogräsen från att få fäste och sprida sig in i fältet.

Zons-blandning med honungsört, perserklöver, blodklöver och bovete där han också blandade in ängsgröe. Det är en fördel om det är fleråriga växter. Gräs i botten är bra med kombination av olika örter.

– Visst hade det varit roligt att odla de gamla ängsväxterna runt fältbrunnarna, inte minst för att hjälpa utrotningshotade humlor, men det utsädet är förhållandevis dyrt. Våra SamZons-blandningar, som Petter Haldén på Hushållningssällskapet har tagit fram, är betydligt billigare och ger mångfald på flera sätt, menar Martin Andersson.

Minskat bekämpningsbehov

– Kan jag hålla nere ogräsen från att sprida sig från obrukade åkerbitar så minskar det behovet av bekämpning i hela fältet, menar Martin Andersson. Det är en del inom integrerat växtskydd.

Martin Andersson tror att han kan minska behovet av bekämpning med upp till en tred-

jedel på detta sätt. En annan fördel är att man inte heller behöver bearbeta mekaniskt runt brunnarna och riskera att dra ut en massa rotagräs i fältet.

Måste stämma med stöden

Odling i Balans tillsammans med olika projektpartner diskuterar nu hur detta ska kunna utvecklas vidare. Diskussioner förs också med Jordbruksverket hur SamZons-blandningar kring fältbrunnar ska kunna vara en del i nya CAP-regelverket eller del i ett nationellt miljöstödsprogram.

Fördelar med blommande fältbrunnar

- Tydlighet var brunnen finns
- Skyddar mot ytavrinning
- Skyddar mot sprickbildning
- Skapar biologisk mångfald
- Minskar risken för sönderkörning
- Reducerar bekämpningsbehovet i hela fältet

På önskelistan

- Ingå i nya stödsystemet
- Hög viktning i olika stödsystem
- Billigare specialblandningar

En förlustväg förhindras

På vissa fält kan området runt brunnen vara ett område med risk för fosforytavrinning. Genom att marken är bevuxen runt fältbrunnarna så blir jorden mindre benägen att torka och bilda sprickor.

Nya studier har visat att det inte behöver vara bara gräs, utan det viktigaste är att det finns en växande gröda för att förhindra ytavrinning av fosfor. Man kan alltså kombinera skydd mot fosfor från fältet med blommande arter kring brunnarna.

Hålls ihop av Odling i Balans

SamZons-projektet är ett samarbetsprojekt med många parter i branschen, Hushållningssällskapet, HIR Skåne, Lantmännen, VäxtRåd, Yara, Säkert växtskydd, SLU och WWF.

Odling i Balans Pilotgårdar testar olika blandningar och samlar in kunskap och erfarenheter av detta som vi gärna delar med oss av.

Odling i Balans

Odling i Balans startades av lantbrukare för 28 år sen med målet att kombinera ett produktivt jordbruk och miljömedvetenhet. Vi arbetar utifrån ett helhetsperspektiv, med balanserad gödsling, energieffektivisering, integrerat växtskydd, jordar i god status, resurseffektivisering, biologisk mångfald, goda växtföljder med mera.

Helena Elmquist,
Verksamhetsledare
Odling i Balans